

הלימוד היומי לעילוי נשמת הרב שלום אולמן בן הרב ישראל זצ"ל

סיום תפילת שמונה עשרה

(ט"ז ב') רבי חייא בתר דמצלי אמר הכי: יהי רצון מלפניך ה' אלהינו שתהא תורתך אומנותנו, ואל ידוה לבנו ואל יחשכו עינינו.

רב בתר צלותיה אמר הכי: יהי רצון מלפניך ה' אלהינו שתתן לנו חיים ארוכים, חיים של שלום, חיים של טובה, וכו', חיים שתמלא לנו את כל משאלות לבנו לטובה.

רבי בתר צלותיה אמר הכי: יהי רצון מלפניך ה' אלהינו ואלהי אבותינו שתצילנו מעזי פנים ומעזות פנים, מאדם רע ומפגע רע, וכו'.

(י"ז א') רבא בתר צלותיה אמר הכי: אלהי, עד שלא נוצרתי איני כדאי, ועכשיו שנוצרתי כאלו לא נוצרתי, עפר אני בחיי, וכו'. והיינו וידוי דרב המנונא זוטי ביומא דכפורי.

מר בריה דרבינא כי הוה מסיים צלותיה אמר הכי: אלהי, נצור לשוני מרע ושפתותי מדבר מרמה ולמקללי נפשי תדום ונפשי כעפר לכל תהיה, פתח לבי בתורתך ובמצותיך תרדוף נפשי, ותצילני מפגע רע מיצר הרע ומאשה רעה ומכל רעות המתרגשות לבא בעולם, וכל החושבים עלי רעה מהרה הפר עצתם וקלקל מחשבותם, יהיו לרצון אמרי פי והגיון לבי לפניך ה' צורי וגואלי.

גרסינן לעיל, פרק מאימתי (ט' ב'):

מכדי, האי "יהיו לרצון אמרי פי", משמע לבסוף ומשמע מעיקרא, דבעינא למימר, מאי טעמא תקנוהו רבנן לאחר שמונה עשרה ברכות? לימרו מעיקרא!

אמר רבי יהודה בריה דרבי שמעון בן פזי: הואיל ולא אמרו דוד אלא לאחר שמונה עשרה פרשיות, לפיכך תקינו רבנן לאחר שמונה עשרה ברכות.

הגיליון מבוסס על ספרי "נתיבי הלכה" על מסכתות הש"ס:
בהסכמת הרבנים הגאונים: הרב שריה דבליצקי זצ"ל,
ויבדלחט"א הרב אשר וייס
והרב שריאל רוזנברג שליט"א.
הארות והערות יתקבלו בברכה.

הלימוד היומי לעילוי נשמת הרב שלום אולתן בן הרב ישראל זצ"ל

שיטות הראשונים

עניית קדיש וקדושה בין תפילת י"ח ל'יהיו לרצון': דעת ראבי"ה, שאחר שסיים י"ח ברכות, קודם אלוהי נצור, יכול לענות קדיש קדושה וברכו. וכן כתב **מרדכי** בשם **רא"ם**. ודעת **הרשב"א** שאינו מפסיק, שכן 'יהיו לרצון' מכלל התפילה. וכן פסק **השו"ע**¹. **והרמ"א** כתב שבמקום שנוהגים לומר תחנונים קודם יהיו לרצון, מפסיק גם כן לקדיש וקדושה.

אמירת תחנונים לפני 'יהיו לרצון': כתב **רבינו יונה**, שמנהגם היה לומר תחנונים אחר שהיו אומרים 'יהיו לרצון', ושכן נראה יותר נכון². אמנם סיים, שאפילו יאמר תחנונים קודם 'יהיו לרצון' אין בזה איסור, ואין חוששין לזה³. **והרשב"א** כתב שמצלותיה דמר בריה דרבינא משמע שאמרו התחנונים לאחר 'יהיו לרצון'. **ושהראב"ד** כתב שנכון לאמרם לאחר 'יהיו לרצון'. וכן פסק **השו"ע**⁴.

אמירת עשה למען שמך וכו', בסוף התפילה: כתבו **הרוקח** ו**המנהיג** בשם **מקור קדום**, כל הרגיל בד' דברים הללו, זוכה ומקבל פני שכינה. אלו הן: עשה למען שמך. עשה למען

1. או"ח קכב,א. וכתב המשנ"ב (ס"ק ב) שאם אירע לו לומר איש"ר וקדושה קודם שאמר יהיו לרצון, ואין לו שהות לומר יהיו לרצון, מותר לו לענות. ומכל מקום לכתחלה יראה ליזהר שלא יבוא לידי כן, כי יש מחמירין בזה. ועיי"ש שעה"צ (ס"ק ה) בשם הגר"א. מקורות - ראבי"ה (ברכות סו"ס סו; הו"ד במרדכי). מרדכי (סי' ע). רשב"א (שו"ת ח"ז סי' תה; וראה שו"ת ח"א סי' תתז). רא"ם (הו"ד במרדכי). מרדכי (סוכה סי' תשנד).

2. מדחזינן שהתקינו (ט' ב') לאמרו כנגד מה שאמרו דוד אחר שסיים שמונה עשרה מזמורים. ואם ירצה לחזור ולאמרו פעם אחרת, הרשות בידו. ומה שאמרו בגמ' (י"ז א') מר בריה דרבינא בתר צלותיה אמר הכי אלהי נצור לשוני וכו' עד 'יהיו לרצון אמרי פי', דמשמע שהיה אומר יהיו לרצון בסוף התחנונים, אפשר לומר שלא אמר בתר צלותיה מיד שהיה מסיים התפילה בעמידה, אלא אחר שהיה מתפלל היה אומר אלו תחנונים מיושב.

3. שהרי אנו רואין שאפילו בברכות עצמן (עבודה זרה ח' א') אם בא לומר בסוף כל ברכה וברכה מעין כל ברכה וברכה אומר; ובודאי לא עדיף יהיו לרצון מהברכות עצמן. וכיון דבאמצע הברכות אומר תחנונים, כל שכן שיכול לאמרם קודם יהיו לרצון.

4. או"ח קכב,ב. ובדרכי משה כתב שהמנהג לומר 'יהיו לרצון' אחר תחנונים. וכן כתב ב'אמרי נעם' (ד' ב'), **בשם הגר"א**, שיפה עושים מה שאומרים אלוהי נצור וכו' ושאר תחנונים קודם יהיו לרצון; דאחר יהיו לרצון, כבר נגמרה התפילה, וכמאן דעקר רגליו דמי. ועיי"ש ראיותיו.

הלימוד היומי לעילוי נשמת הרב שלום אולתן בן הרב ישראל זצ"ל

ימינך. עשה למען משיח צדקך. עשה למענך ולא למעננו. למען יחלצון ידידך הושיעה ימינך ועננו. והביאו השו"ע⁵.

שולחן ערוך

(או"ח, הלכות תפילה, סימן קכב)

א. אם בא להפסיק ולענות קדיש וקדשה בין י"ח ליהיו לרצון, אינו פוסק, שיהיו לרצון מכלל התפלה הוא; אבל בין יהיו לרצון לשאר תחנונים, שפיר דמי.

הגה: ודוקא במקום שנוהגין לומר יהיו לרצון מיד אחר התפלה, אבל במקום שנוהגין לומר תחנונים קדם יהיו לרצון, מפסיק גם כן לקדיש וקדשה; ובמקומות אלו נוהגים להפסיק באלהי נצר, קדם יהיו לרצון, לכן מפסיקין גם כן לקדשה ולקדיש ולברכו (דברי עצמו לפי רשב"א שהביא הבית יוסף).

ומיהו הרגיל לומר תחנונים אחר תפלתו, אם התחיל שליח צבור לסדר תפלתו והגיע לקדיש או לקדשה, מקצר ועולה, ואם לא קצר יכול להפסיק כדרך שמפסיק בברכה של קריאת שמע, אפלו באמצע.

ב. אין נכון לומר תחנונים קדם יהיו לרצון, אלא אחר סיום י"ח מיד, יאמר: יהיו לרצון; ואם בא לחזור ולאמרו פעם אחרת אחר התחנונים, הרשות ביזו.

ג. הרגיל לומר ד' דברים אלו, זוכה ומקבל פני שכונה: עשה למען שמך, עשה למען ימינה, עשה למען תורתך, עשה למען קדשתך.

5. או"ח קכב, ג. מקורות - הרוקח (הל' תפילה סי' שכג; בשם אגדת שמואל). המנהיג (דיני תפילה, לקראת סופו).